

ABONAMENTUL:
 Pe un an . . . 80— Cor.
 Pe jumătate an 40— .
 Pe 3 luni . . . 20— .
 Pe o lună . . . 7— .

Pentru România și străinătate:
 Pe un an . . . 100 franci

Telefon
 pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
 și **ADMINISTRAȚIA**
 Strada Zrinyi Nr. 1 a.

INSERTIUNILE
 se primesc la administrație.
 Muițamite publice și Loc
 deschis costă șirul 1 Gor.
 Manuscrisurile nu se in-
 napoiază.

Un gând, o inimă. *

(s.e.) O sută de mii de Români au văzut învierea neamului românesc în cetatea Vo-evodului Mihaiu Viteazul, — o sută de mii din toate colțișoarele, înfruntând neajunsurile, intrigile și opreliștea vremilor de mari prefaceri.

Dar sută aceasta de mii a contopit în sufletul ei frământarea unui popor de aproape patru milioane și voința unui neam de patru-sprezece milioane. Cei rămași acasă și-au trimis la Alba-Iulia gândul și inima lor, și cu întreg sufletul lor au fost de față și ceilalți frați ai noștri.

...Când, în neuitatele clipe istorice, se zămislia și se desăvârșia România-Mare, bisericuțele noastre din tot întinsul șesului și din ascunzișurile munților erau locuri de închinare și de preamărire a celei mai mari sărbători românești. Clopotnițele chemau la înviere, prin glasul, mai melodos decât oricând, al toacelor și al clopotelor returnate încă în oțel de tunuri. Și veneau toți, toată suflarea întinderilor, să se înnalțe. Să se înnalțe cu prinosul de tămâie și smirnă, să se înnalțe după suferinți și jertfiri îndelungi la o nouă viață, la viața liberă, națională, din propriile puteri. Cu evanghelia, cartea suferințelor și a cuvântului veșnic, și cu crucea, semnul pătimirii și al învierii de veci, — cu evanghelia și crucea în mâni, preoții ies în cântecul imnului românesc la largul dinaintea bisericuțelor și mici-mari, suflarea toată ascultă glasul vremilor trecute a unui neam și a unei cetăți. Un fior, un fior de fericire nesimțită pân' atunci, s'guduie mulțimea, când i se spune, că de-acum uniți suntem toți frații de-un sânge, într'o Românie-Mare, — și toate gândurile și inimile se concentrează într'un singur gând, într'o singură inimă, la Alba-Iulia, în cea mai măreață clipă a istoriei românești.

Pe paginile albe ale cărților sfinte, răvașul întâmplărilor vrednice, bisericuțele noastre au înveșnicit ziua Marelui Învieri și fericit a fost celce și-a știut iscăli numele în aceea zi...

Cine-ar putea număra șirul nesfârșit de aderențe, ce-au sosit și sosesc mereu, ca și slova scrisă să vestească un gând și o inimă? Și cine ne-ar putea descrie măhnirea sufletească a acelor, cari au fost oprți de a-și duce ori de a-și trimite prin fir simțirea lor curată la măreața adunare?.....

Un gând s'a frământat și o inimă a bătut în neamul românesc în ziua de întâiu Decembrie: **gândul unirii tuturor Românilor și inima României Mari**

Zi de zi

Vorbiți românește.

Isbânda tricolorului nostru a pătruns în toate colțurile locuite de Români. Steagul românesc fălăie cu mândrie în deplină libertate. Fără rizicul de-a fi huiduiți și tratați cu epite de batjocură, ni s'au deschis cărările să ne putem în viitor cultiva limba. Avem libertatea presei. Deci și-a cuvântului.

S'avem îndrăzneala și ertemi-se să scot la iveală o scădere a noastră, actuală astăzi ma mult decât ori când. Nu ne iubim limba indeajuns!

Sunt străin în ținuturile arădane. M'am abătut p'aici la întoarcere dela Alba-Iulia. Trecând pe stradă întâlnesc o grupă de fete tinere, frumoase, cu tricolorul nostru la piept de mi-a fost mai mare dragul și mândria să mă uit la ele. Când m'apropiu și le-aud vorbind, nu mă puteam mira indeajuns — vorbeau ungurește. Nu-mi venea să cred. Vor fi ovreice dela sate, mi-am gândit — elementul gata în orice împrejurări să se adapteze situației momentane. Trec mai departe. Alte două domnișoare elegante, frumoase și împodobite cu tricolorul nostru.

Se repetă același lucru. Iși iau rămas bun în colț de stradă și le prind frânturi din conversația dusă în ungurește. Mă frece la ochi, zăpăcit. N'am auzit bine poate? Nu, nu m'am înșelat. Imi iese în cale un vechi prieten, tovarăș de școală de p'aici. Ii spun nedumerirea mea și nădejdea că erau ovreice — desigur dsoarele cu tricolorul românesc și cu vorba ungurească. M'a măhnit nespun de mult lămurirea lui. Sunt dsoare din oraș și de pe la sate, românce, fete de preot chiar, cari își pun tricolorul de paradă bagseamă, dar în schimb li-e rusiue să vorbească românește pe străzile Aradului.

Pe lângă măhnirea mea, am rămas și indignat. În drum spre Alba-Iulia, în tren, am avut cea dintâi decepție de felul acesta. Intr'o societate aleasă care venea de către Sătmăr sau Blhor — nu m'au putut lămurii indeajuns — dsoarele — generația tânără — erau mai acasă în limba ungurească decât în cea românească. Mergând la Alba-Iulia!

Nu mai putem tolera asemenea lipsă de sentiment național și atâta indolență față de limba noastră românească. Dacă cineva este bun român și ține s'o manifeste purtând tricolorul la piept, poștească și vorbească românește, fie femeie, bărbat, dsoară dela sat sau oraș, totatăta e. Așteptăm și pretindem dela româncele noastre să-și cultive limba maternă, să aibă îndrăzneală s'o vorbească și în public, pe stradă, la oraș, ori unde ar fi! Să nu creadă că vor fi mai apreciate sau mai elegante dacă nu vorbesc în limba moștenită dela strămoși. Dimpotrivă nu sunt vrednice decât de disprețul neamului întreg. Dacă și n zilele de astăzi li-e rusiue să fac parte din poporul nostru de țărani ce suntem, nu-și pună tricolorul, nu paradeze cu el pe stradă. Vorbească ungurește, lapede-se de biserica în care părinții lor s'ersesc. Neamul nostru nu le va deplânge și nu va pierde nimic prin astfel de elemente slabe cari nu ne fac decât rusiue.

Olișter român.

Pe unde trece armata României...

Armata română a trecut culmile Carpaților și înaintează repede, să ia în stăpânire ceea ce noi am desrobot și unit. Vine la porunca regelui român Ferdinand cu știrea amantăi...

Trupa care coboară pe valea Mureșului, a intrat sub conducerea generalului Moșoiu, însoțit de colonelii Gherescu și Fotin.

În *Toplița*, trupa românească a fost primită cu bucurie de nedescris și cu lacrimi de fericire, iar tinerimea de acolo a aranjat o petrecere în cinstea fraților dorți și trei zile au petrecut și jucat.

Nu cunoaște margini entuziasmul poporului din cătunele, pe unde se respiră armata română. *Mesterhaza, Ilva, Răstoșnea ș. a.* au avut zile de adevărată sărbătoare.

În *Deda* trupa română în frunte cu colonelii Gherescu și Fotin, a fost întâmpinată de banderile de călăreți din *Filea, Rușii-Munți, Cuveșdia și Morăreni* și binevențată de preotul Pavel Suciuc din *Deda* și George Căzan din *Filea*, iar din partea comunei politice de Ioan Finou. Colonelii români au răspuns adânc pătrunși.

În *Reghin* primirea a fost admirabilă. Clerul ambelor confesii, în frunte cu protopopii *Vasile Duma și Arion Popa*, așteaptă pe piața orașului sosirea generalului Moșoiu. Advocatul dr Ioan Harșia, în cuvântarea de bun sosit, aduce la cunoștință generalului român, că neamul românesc din Transilvania, Ungaria și Bănat a hotărât în Alba-Iulia unirea lor cu toți Români, într'un singur stat național: România-mare. E fericit, că poate saluta armata română în orașul lui Petru Maior. — Răspunde generalul Moșoiu: „Nu vin ca cuceritor, căci voi v'ați cucerit deja Ardealul și celelalte părți locuite de Români; vin numai ca să cimentez ceea ce voi înșivă a-ți oucerit și să dau viață visului mare, de jalea căruia „ni-au răposat și moșii și părinții”. Trăiască marele rege Ferdinand, trăiască regina Maria, trăiască România-mare!” — Ultimele cuvinte au fost răpite de pe buzele generalului român, într'un vihor de urale ce, par'că nu mai contenia.

A sosit apoi delegația din *Târgul-Mureșului*, aducând la cunoștința generalului că orașul primește cu bucurie armata română. Generalul ia la cunoștință, intră apoi în casa orașului, unde dă primăriei ordinele necesare.

Primește în urmă delegația damelor române, și urcând în trăsură, pleacă la cantierul general.

Sara a mai sosit în oraș un regiment românesc și muzica a intonat imnele: Deșteaptă-te române și Pe-al nostru steag, înaintea casei protopopului V. Duma, apoi câteva hore și minime: poporul a început să joace cât a fost piața. Protopopul privia cu ochii plini de lacrimi și satisfăcut:

Că l'a ajuns și acest noroc
 Să vadă el atâta joc
 P'acest pământ!”

Excelsior.

Incorporarea financiară cu Banca generală a României.

Cehii, cel mai isteț popor, și-a priceput chemarea și mai deunăzi oțirăm, că au făcut toate pregătirile pentru înființarea unei bănci naționale. Totasemenea și Ungurii se mizuesc să se desfacă de Banca Austro-Ungară, creindu-și o bancă națională ungurească.

Noi Români?...

...Da! Nu s'a putut, n'aveam nici independență, nici ministeriu de finanțe. Acum le avem. Neapărat de lipsă este, ca pân'ce ni-se orânduiesc hotarele la Paris, până atunci noul nostru Consiliu dirigent și șeful finanțelor; mână n mână cu Banca Generală din București să elaboreze un proiect de pregătire pentru incorporarea noastră financiară, ca astfel să scape România-mare de o eventuală catastrofă financiară ori devalvație a valutei. Se simte necesitatea, ca conducătorii pieții noastre economice-financiară, și toți cei chemați, să-și spună părere în chestia aceasta totată de însemnată, ca și cea politică. Este nevoie ca noul șef al resortului financiar să cunoască părerea tuturor acelor de aici și din Tară, cari fie în urma ca-

rierii, fie în urmarea vr' unor pregătiri speciale s'au ocupat cu regularea valutei și orânduirea economică financiară a popoarelor apusene.

Din desvoltarea acestor păreri în publicistică fără îndoială se va arăta luminișul cărării pe care trebuie s'o urmeze cei chemați a pune bazele trainice ale României mari. Ar fi bine să se poamească o anchetă, care să-i ușureze nou-lui ministru de finanțe munca grea, în dorința de a scăpa de ruinare gospodăriile și băncile poporului.

Noi din partea noastră am pune următoarele în discuție:

a) Cu cât ar trebui mărit capitalul societății al Băncii Generale Române și de ce durată să fie privilegiul acestei bănci. Câte filiale să aibă aici a noi?

b) La formarea acesteia în societate nouă, cari institute de bani și ce corporațiuni pot lua parte ca acționari?

Ar fi de dorit capitalul internațional?

c) Un regulament asupra împărțirii dividendei și o lege asupra stocului metalic.

d) Cari ar fi măsurile potrivite pentru asigurarea și restabilirea valutei? (stoc metalic, warante, garanția statului ori acoperire prin marfă, lombard pe piața internațională).

e) Cari ar fi speciile introduceri pe terenul industriei și economiei naționale?

f) Fiindcă se va căuta o sanare financiară în urma inflacțiunii de bancnote de ale băncii Austro-Ungare; cari vor fi măsurile de a regula schimbul coroanei în franci și lei?

g) Ce măsuri să ia statul și Banca Țării pentru a-și aduna un stoc mare de aur și argint în interesul ei?

i) Este de dorit pentru o țară nouă, ca banca acestei țări să intre în legătură cu alte bănci cu drept de emisiune dela celelalte popoare?

Molin.

Scrisori din republica cehoslovacă.

— Câteva cuvinte drept introducere. —

Correspondentul dumnevoastră a primit o mișcare foarte mulțumitoare: are să informeze publicul cetitor românesc despre opinia publică din noua republică cehoslovacă față de problema română, mai bine zis față de statul român, care se cristalizează în zilele, pe cari le trăim astăzi. Spre bucuria noastră, nu va trece mult și „problema” română nu va mai fi „problemă”, fiindcă rezolvirea ei va pune capăt unor stări de lucruri, de cari mintea sănătoasă își spunea că nu pot să dăinuiască astfel. Prea am fost împărțiți în diferite state, prea s'a delibarat asupra noastră fără de a întrebați și noi — căci domneau lozincile „Divide et impera!” și „Tu Austria felix, nubes!” la dușmanii noștri. Acum putem respira ușurați! Ne-a venit și nouă odată apa la moară!

Ce e mai natural decât ca să ne uităm împrejur și să plănuim pașii pentru viitor? Ce e mai firesc decât să aruncăm ochii și la vecinii, cărora — și lor — le-a venit apa la moară și să nestrigăm împreună cuvinte de îmbărbătare? Unde-s mai mulți puterea „crește”, zic ecântecul. Noi, cari am așteptat atâta amar de vreme apa pe scoc — celii de 300 de ani, dela lupta de pe „muntele alb”, Români dela „descălcarea împăratului Traian”, începând, cum spune declarația comitetului național, „câte popoarele lumii” — noi avem datorită imperativă de a ne apropia unii de alții ca cu puteri unite să ținem umărul împotriva greutăților, cari se vor naște — de sigur — în viitorul apropiat.

Zăgăzurile blestemate, cari ne-au dus apa pe scocuri streine, s'au sfărâmat — apa curge viețoasă, veselă; lopotile clipeoesc — de pe un mal la celalalt flutură mâinile cei scăpați de seceta din lăptoace...

I. La abatele Zavoral.

Aș putea începe mai bine referada despre atmosfera ce domnește la poporul cehoslovac față de noi, decât cu descrierea unei vizite la Precuviosia Sa, abatele Zavoral din mănăstirea Strahovului? De aceea și încerc să aștern pe hârtie impresiile unei singure ore, nenitate, când am vorbit cu P. C. Sa: în ziua de Sântul Dumitru românesc.

Ziua de Sf. Dumitru va trebui însemnată cu tinte de aur în istoria neamului nostru: s'a tipărit doară în jurnale în ziua de Sf. Dumitru scrisoarea deschisă

a președinteului Wilson către statul și poporul român, scrisoare, în care ni se promitea solemn înfăptuirea cererilor noastre îndreptățite.

Câte inimi vor fi bătut mai tare la cetirea acestei scrisori! Câți ochi se vor fi înrouat! Câte piepturi vor fi respirat mai ușurate, în surghiun, după luni și ani de așteptare grea!

Voiam să văd cum a primit abatele Zavoral veștea și m'am grăbit să-l cercetez.

L-am găsit în odaia de lucru, înaintea mesei de scris, arhiplină cu cărți și jurnale. Intre cele două ferestri, cari dau spre orașul Praga, e masa cu cărți românești, maldăre întregi: literatură frumoasă, reviste bisericești, cărți istorice. Aici păstrează abatele ce are literatura noastră mai bun, — de aici au colindat broșurile, cu miile, prin spitalele unde se află Români, ca să aducă mângălere și întărire sufletească. Și de aici s'au pornit îndemnurile spre bine în timpurile de grea cumpănă pentru neamul nostru.

Mai sunt și alte cărți pe masă: acestea ale profesorului Urban Jarnik, senior. Au legat prietenie cărțile, căci stăpânii lor sunt doară pătrunși de aceleași sentimente față de noi.

Dar ce vorbesc acum de litera moartă, câtă vreme mi-a fost dat să aud vorba vie?!

— „Vezi?”, îmi zise abatele, amenințându-mă pârînteste cu degetul arătător, „Vezi? Ce ți-am zis întotdeauna? *Deus providebit, vigilandum tamen!* (Dumnezeu se va îngriji — totuș, trebuie să fii treaz în așteptare).

Clipa e prea sguuitoare, prea sfântă, ca să nu se nască un strop, oricât de mititel, de lacrimă în colțul ochiului.

Vai, mult am mai așteptat noi clipa aceasta sărbătorească! Mult ne-a mai lăhnit sufletul după libertate! Mult ne-au fost buzele prăjite de arșița dogoritoare! Acu — în sfârșit! — putem să respirăm odată din greu, ca după un vis păgân!

Aceleași gânduri le citesc în ochii abatelui. Ochii aceștia spun: „*Charitas omnia vincit!*” (caritatea învinge toate), și în timp ce ne așezăm la masa de scris par'că vreau ochii aceștia să sublinieze sărbătoarea de astăzi.

În urechi îmi sună aria de bucurie a întemnițaților eliberați, din „Fidelio”.

— „De-acu”, începe abatele, „de-acu începe munca grea, dar mulțumitoare, pentru dvoastră. Poporul românesc a avut să sufere mult! A fost cu credința în Dumnezeu și Dumnezeu i-a ajutat — Vă cunosc bine, din durerile, din bucuriile voastre. Dacă n'ați putut să vă săvârșiți mai mult pentru înaintarea voastră, n'a fost vina voastră, ci vina împrejurărilor maștere. — De-acu înainte însă este altceva! Acu vine timpul de probă — în care va trebui să arătați că sunteți vrednici de libertatea, pe care ați cumpărat-o atât de scump. Ar fi trist și nu-mi vine să cred că conducătorii poporului românesc nu vor putea suporta și proba aceasta. Ați dat dovadă de tenacitate, atâtea veacuri — au fost atâția idealisti în sânul poporului vostru, cari și-au dat viața pentru idealul lor! — viitorul este al poporului acestuia: bun, blând, cu credință în Dumnezeu”.

— „Dacă n'am susținut proba de până acum”, mă încumet să întrerup eu, „e că am avut sfinții la îndemână, oameni cum este Precuviosia Ta, de pildă”.

— „Sfinții? Ce pot sfinții dacă nu e terenul de rezonanță? Ești un profet în pustiu!

Ca să ajungi la creangă verde, cum o spunea de frumos poporul vostru, trebuie ca și sfinții și poporul sfătuit să fie una. Altfel stă mașinaria locului”.

— „Organizația din Republica cehoslovacă să o avem noi!”, observ eu.

— „Da, organizația asta! „Socoliștii” au săvârșit minuni. Erau organizați de zeci de ani în societățile de gimnastică — de cari, după cum aud, nu aveți pe acasă. E păcat! Organizația socolistă ne-a prins foarte bine. Altfel n'am putea sărbători astăzi! Când s'a dat porunca de sus toți s'au pus în mișcare și — am învins. — Dacă e să vă dau un sfat în timpurile acestea grele și mari de prefacere: este: Organizați-vă! Și să vă încredeți cu toată inima în adevărații voștri conducători, în preoții idealisti. Fără de religiozitate nu se pun baze solide într'un stat. „Preoții cu crucea în frunte”, cum cere cântecul național românesc”.

Abatele cetise tocmal circulara minunată a episcopului nostru iubit dr. Effe Milton Cristea, de care-l leagă o prietenie, cu toate că nu s'au văzut încă în persoană — îi comunic escerpte și din circulara episcopului dr. Iuliu Hossu, care (anul trecut,

ca preot militar) fusese în Praga și vizitase pe prelatul ceh — și ochii abatelui strălucesc de bucurie, gândindu-se la acești doi conducători chemați ai destinelor neamului românesc.

Cu ce bucurie se informează de conducătorii ceilalți, mireni! Cum sondează terenul, cu care din cei buni ai noștri să aibă legături!

— „Când voiți întreprinde o călătorie în țara voastră”, îmi spune abatele, vesel, „o să-i cunosc pe toți, nu-i așa?” și e fericit, gândindu-se la călătoria plănuită.

Și pentru poporul ceh e ziua de Sf. Dumitru însemnată. Depun soldații republicei jurământul în mâinile conducătorilor. Trebuie să mă grăbesc să fiu de față la momentul istoric.

Când să plec își aduce aminte ceva abatele și mă oprește la ușă.

— „Ai auzit? Pentru Românii mei am fost urmărit și eu!”

— „Se poate?”

— „Da, Mi-a spus-o macedo-românul dvoastră, doctorul Staca, în mijlocul festivităților de ieri. La un interogator, (după cum știi, a stat și dansul în arest preventiv) l-au întrebat judecătorii austriaci: ce interes are abatele de Strahov să învețe românește. Pentru ce?”

— „O, da,” adaog eu — „chiar corespondența Prea Cuviosiei Tale cu Românii dela noi a fost cenzurată! Credeau că plănuim cine știe ce atentat!”.

— „No știam! Bravo! — Bine că a trecut și vremea asta spurcată!”

Când îmi întinde mâna, pârînteste, îmi repetă abatele: „*Deus providebit — vigilandum tamen!*”.

Din prânzitorul mănăstirei privesc, pe ferestrele mari și luminoase, spre orașul, care se întinde la picioarele „muntelui Sionului” în toată splendoarea. La spatele nostru și la dreapta se respiră pe deal rămășițele așa numitului „zid al foametei”. Amintiri din timpuri grele din trecut — mai grele decât cele recente n'au fost ele!

„Zidul foametei” s'a dărâmat! Și pentru stomac și pentru suflet! Incepe o altă vârstă — vârstă, în care pentru neamurile noastre nu vor mai fi ziduri de acestea.

Și plec liniștit de lângă unul din cei buni, din cei cu inimă, care a contribuit ca „zidul foametei” noastre sufletești să se fărâmițeze, să se macine, ca să nu mai fie...

Praga, 1918. Noemvrie.

Correspondent.

Presa franceză și Maghiarii.

Ziarele maghiare se plâng, că presa streină — mai ales cea franceză — nu le este binevoitoare, ci îi atacă cu tot prilejul. Constată chiar cu resemnare, că la cei mai mulți factori ai antantelor — cauza maghiară e pierdută, în special în Franța au pierdut totul. Ziarele din Paris agită în contra Ungariei și spun, că România, Jugoslavia și Bohemia trebuie să devină state puternice, iar Ungaria va rămânea cât se poate mai mică. Ernest Denys pretinde anexarea comitatelor maghiare la România și Bohemia și aceasta din considerații strategice, Maghiarii să nu se mai poată mișca.

Temps și *Echo de Paris* ia în răs propaganda Maghiarilor, cari proiectează înființarea unui liceu francez în Budapesta.

Le Temps, în numărul din 28 Nov., în articolul prim scrie despre eliberarea Românilor și atacă fără milă guvernul republicii maghiare. Articolul începe cu cuvintele: „Jată în sfârșit a urmat prăbușirea completă a statului maghiar, care după statul prusiac — a fost cauza cea mai mare a războiului”. Vorbește apoi, că după Sârbi, Croați și Slovaci — acum și Românii rup legăturile cu Ungaria. Despre guvern scrie: „Capul guvernului maghiar republican, așa se vede, este Jászai, iar Károlyi Mihály este firma. Auză de omor și violențe guvernul maghiar, care a lăsat, ca din aeroplane să se arunce bombe asupra Românilor. Jászai e caracterizat de șovinism exat, care a lucrat cu astfel de date statistice, ou cari nici chiar contele Tisa n'ar fi îndrăsnit să iasă.

Citează din vorbirea lui Jászai cuvintele, că nu Foch, și alți generali, cari bat cu mâna pe sabie vor face pacea, ci consiliile muncitorilor și sfaturile militare vor dicta pacea în Europa întregă.

Față în față cu aceasta pune vorbirea lui Károlyi adresată arhiducei Iosif, în care a spus: „Soldații, cari au luptat sub comanda d-voastre știu că ați fost adevărat general maghiar”. Astfel—scrie *Le Temps*—guvernul maghiar se provoacă când la sovieturi, când la arhiduci, numai ca să poată ținea sub stăpânirea sa popoarele dornice de libertate”. *Le Temps* mai citează cuvintele lui Nauman din *Mitteleuropa* despre Maghiari. Nauman scrie, că nimeni în lume nu vorbește așa de mult despre libertate ca Maghiarii și nimeni în lume nu asuprește așa de tare pe muncitori și naționalitățile ca Maghiarii. *Le Temps* mai învinuiește pe Maghiari, că au protestat contra intrării armatei române, ca să se producă amarhie în Ardeal și în felul acesta să mai întindă provizoratul. De încheiere salută România-mare și îndeamnă popoarele eliberate la solidaritate împotriva Germaniei și Maghiarilor, cari sunt gata să se facă unelte în mâinile Germanilor.

Înțelegem supărarea presei maghiare, pentru că adevărul doare; și ziarul francez spune curatul adevăr, căci scrie pe temelul unor informații absolut exacte. Maghiarii s'au obișnuit ca dreptatea să fie tot pe panta lor, doară singurii și-au făcut-o. Acum sunt amare pilulele cari li se dau în numele dreptății, care nu se poate întuna prin silnicii de tot felul. Pe noi, Românii până aci ne-au bătut Maghiarii și tot dânsii ne-au judecat, dar astăzi s'a întors roata și lumea mare îi judecă bine pe stăpânii noștri de ieri, și îi judecă după drept și dreptate.

1 Decembrie 1918 și cei rămași acasă.

În *Cuvin*, comandantul-stegar Constantin Puticiu adună pe toți legionarii români în edificiul comandai, unde dsoarele E. Puticiu, B. Bogdanovits și A. Iliș decorează steagul tricolor, asemenea și pe cei 70 legionari cu flori. Intrarea în biserică se face cu mare pompă. La sfârșitul liturghiei veteranul preot Petru Borlea face sfântirea steagului. Toaca începe să răsună și șase legionari în frunte cu sergentul V. Dab dau întâia salvă, în curtea bisericii. Veteranul părinte ține o cuvântare însuflețită poporului. Vorbește apoi stegarul C. Puticiu despre însemnătatea zilei: Precum la sf. Paști toaca vestește învierea lui Hristos, azi ea vestește învierea neamului românesc. Sus, Române, ridică-ți fruntea, căci azi ești liber în țara ta! — Întorcându-se spre sf. altar, roagă pe atotputernicul Părinte să-i fie ajutor și scut neamului românesc și României-Mari. — Legionarii dau din nou salve și întreg poporul intonează „La mulți ani!” și „Deșteaptă-te Române”. La sfârșitul prăznirii legionarii dau două salve.

În *Mehadia* s'a ținut o mare adunare populară, în care părintele C. Buracu a expus istoricul orașului Alba-Iulia, și a comunicat hotărârile Constituantei. Tot atunci s'a întemeiat „Fondul național”, colectându-se la fața locului suma de 1418 cor. Colectarea urmează.

În ziua de 1 Decembrie Românii din *Dej* au alergat cu toții la sfânta biserică, să-și înalțe sufletele entuziasmate. A fost un moment înălțător, când garda națională a intrat în biserică sub drapelul tricolor și sub conducerea oficerilor eșarpați cu tricolor românesc.

La esirea cu darurile, când preotul a pomenit înalta noastră Stăpânire națională, corul a cântat strofa primă și ultimă din „Deșteaptă-te Române”. Adâncă impresie și lacrimi a stârnit intonarea la priceasnă a *imnului regal român*, cântat în terțet de dna Aurelia Mera și dsoarele Aurelia Barbul și Florica Salca.

La sfârșitul liturghiei preotul Mânzat a ținut o avântată vorbire, potrivită însemnătății zilei, apoi a sfântit steagul gardei, după care act corul și publicul a intonat din nou „Deșteaptă-te Române”.

Dela biserică garda cu drapelul sfântit a parcurs piața orașului și câteva străzi. Garda a serbat și separat în mod solemn această zi.

Doamne, după atâta încătușare sufletească, câtă mândrie și iericire ne cuprînde acum inimile și câte visuri mărete țese fantazia pentru „viitorul de aur” al neamului nostru!

Bașbuzuclisme.

Ungurii nu mai aleg nici mijloacele nici momentele manifestărilor lor de ură ne împacă în contra noastră. Nu trece zi, nu scapă ocaziune, să nu se întample pe pământul românesc vărsări de sânge comise de Unguri, — tot atâtea dovezi, că buna înțelegere viitoare, frațietatea viitoare, cu a cărei promisiune încearcă să ne momească, nu este decât o apucătură a tâlharului, care pentru a ucide mai sigur nu se folosește de cuțit, ci de curse deghizate.

Sugrumarea limbii românești și vărsarea sângelui românesc este și azi cea mai predilectă faptă vitejească ungurească. După cum însă fărădelegile comise timp de secole și-au primit răsplata, nici fărădelegile de azi nu pot rămânea nerăsbunate de dreptate. Azi primim următoarele știri din

Gurahonț.

Tărani români din Gurahonț și jur s'au adunat la târgul de săptămână. Pe la orele 10 apare un sublocotenent străin în ușa prăvăliei centrale, care adunând mulțimea pe lângă dânsul le spune că el a auzit că tărani voiesc să spargă în prăvălie, dar el însuși o va deschide cu cheia, și le va da câte ceva, cu preț maximal. Neaflând însă cheia alege din mulțime câțiva cari sparg două uși dela prăvălie. Tărani năvălesc înăuntru, dar peste câteva minute apare un sublocotenent inginer din loc și cu vre-o 15 inși înarmați în răstimpul acela, încep un foc puternic în spatele bietilor Români, dintre cari 2 cad jertfă glonțului, iar 12 se rănesc greu. Apoi așa numitul „nemzet örség”, setos de sânge românesc, se aruncă asupra unei căruțe de țărani și împușcă, apoi înfig baioneta în doi inși din cei din căruță, cari la moment își dau sufletul. După cele petrecute respectivii îndată au părăsit Gurahonțul. Inginerul viteaz e singurul care s'a reîntors, e sumet că fără cea mai mică pedeapsă a stins vieță și a vărsat sânge de român.

Ciacova.

În 3 Nov. n. mișcarea revoluționară a trezit și comunele din jurul Ciacovei și Detta. În Cebza o-stășii reîntorși, lipsiți de alimente, fugind antistia comuna, au jăfuit jidanii și pe un proprietar din comună.

În 5 Nov. n. jidanul Schwartz s'a reîntors în comună cu 25 de soldați nămiți și a împușcat 8 Români între cari trei feciori a lui Iota Tauța, dintre cari unul sosise acasă în seara revoluției. Mai târziu însă sătenii au adus îndărăt lucrurile furate și la împărțirea lor, Schwartz a ajuns la ceartă cu proprietarul Czivay, care a doua zi a fost aflat mort lângă scara podului. În urma acestui fapt 7 inși au fost legați și duși la Timișoara de a căror soarte nu se știe nimic.

În Detta notarul ungur a convocat poporul pe 3 Nov. la ordinul fibirăului, să adereze la consiliul național unguresc din Pesta, și să trimită trei delegați spre acelaș scop la adunarea cercuală din Detta. Fibirăul contra admonierilor din partea candidatului de preot A. Conciat și a preotului nostru, a ieșit în fața mulțimei ca să le ceară aderența. Mulțimea a început să strige: nu s'at ne trebuie ci pită. Preotul a încercat să-i liniștească, dar fără rezultat. Pe notar și pe casarul comunal l-au bătut, cancelaria au devastat-o și mânați de foame, au jăfuit câțiva proprietari.

Miercuri au sosit 200 soldați din Timișoara, conduși de un prieten al feciorului notarului alunecat și au deținut mai mulți români. Teologul Conciat adus în fața primăriei a fost palmuit. Seara a sosit preotul din Detta, unde a fost chemat să înmormânteze o victimă a jefuirilor, s'a prezentat la comandant, dar a fost trimis acasă, ca să se prezinte mâne zi, zicând comandantul, că sunt ocupați cu lucruri militare. *Nu peste multă vreme s'au auzit detunături din cancelarie. Joi dimineața erau 4 inși, între dânsii și teologul Conciat, întinși, morți, în fața primăriei.* Mai târziu au fost transportați în curte și așezați pe grămada de gunoi. Teologul Conciat, n'a sângerat și astfel se vorbește, că ar fi fost împușcat, numai după ce ar fi fost chinuit și sugrumat. Preotul ajungând la Detta să înmormânteze victima amintită, a aflat-o deja în pământ și când și-a exprimat indignarea în fața îngrijitorului cimiterului i s'a răspuns că, a făcut așa la porunca fibirăului și a mai îngropat încă 4 inși înainte de aceasta, cari deasemenea nu sunt imatriculați. Comandantul a publicat în comună, că a ucis 20 de inși, dar să știe încă și despre moartea alor 8 Români, 2 Sârbi și 1 Bulgar.

Cucerdea.

La gară în Cucerdea, punct de întâlnire al liniilor ferate Cluj, Turda, Uioara, Târgul-Murășului cu circulația totdeauna mare, a fost teatrul următoarelor întâmplări:

Dela delegații români cari venea cu un tren special dinspre Turda cu două steaguri, o bandă de 8 husari, afirmata sub comanda (!) unui corporal Bortnyik Zoltán, s'a năpustit asupra steagurilor cu injurături furioase și în mijlocul unei învălmășeli neobișnuite un steag l-au călcat în picioare prin noroi, celălalt steag a fost salvat de sublocotenentul român Emil Nistor. Nu se știe de ce Garda ungurească din gară, nu a intervenit. Conflictul l-a aplanat însă o gardă română sosită cu trenul dinspre Cluj, înarmată cu puști și o mitralieră. Husarii au dispărut ca și când n'ar mai fi fost. Gardiștii români de sub conducerea căpitanului Cotuț au tras la răspundere garda ungurească dela gara Cucerdea și au desarmat-o, instituind ei altă gardă. Dnii dr. Harșia dr. Justinian, dr. Codarcea, apoi dr. E. Kormos-Alexandrescu au telegrafiat în toate părțile despre incidentul întâmplat. Din Budapesta s'au exprimat regrete în numele guvernului republicii populare maghiare. Jertfele conflictului au fost din partea Românilor nearmați: *Andrei Rus*, preot în Săcel, 3 lovituri cu patul puștii, apoi Ioan Filip din Lăpușul unguresc.

La intervenția numiților domni, a plecat în fine trenul tixit cu lume numeroasă spre Teiuș. Într'aceea garda ungurească din Cucerdea a cerut intervenție în cauza desarmării și în urma ordinelor primite dela Cluj garda ungurească a Teiușului a cerut restituirea armelor, ceea ce s'a și făcut, ai noștri au restituit armele gardiștilor Cucerzeni. Astfel trenul lung de 46 vagoane a pornit dela Teiuș spre Alba-Iulia cu mare întârziere. Nu se știe din ce motive și în care vagon, se zice, că s'au dat pușcături după trenul în mișcare. Un delegat român a fost lovit de un glonț în inimă și a murit. Nu s'a putut stabili însă cine a început pușcăturile.

La comitetul național central român din Arad, deja în Alba-Iulia, a sosit știrea telefonică despre cele din Cucerdea, tocmai când se ținea ședința de d. a. Președintele St. C. Pop a dispus ca dnii prof. Precup și căpitanul Bogdan să facă protest la Budapesta prin dr. Erdélyi.

Cronica zilei.

Paris, 6 Dec. — Perechea regală a Belgiei a sosit în Paris. La gară a fost salutată de președintele Poincaré și ministrul președinte Clemenceau. Public imens a venit să fie de față la intrarea aceasta triumfală și a făcut ovațiile cele mai vii. Orașul a fost pavoazat.

Din *Washington* se anunță, că Wilson cu soția sa a plecat în Europa Marți cu vaporul „George Washington”. În Europa nu va sta mai mult de 6 săptămâni, Președintele vrea întâi să se întâlnească cu Albert, regele Belgiei, apoi se va consulta cu George Lloyd, Clemenceau și Orlando.

Berlin, 6 Dec. — Wilhelm, fost moștenitor de tron al Germaniei, a trimis guvernului german scrisoarea de abdicare, în care abdice hotărît și pentru totdeauna de toate drepturile și aspirațiile la coroana de rege a Prusiei și la coroana împărătească.

Londra, 6 Dec. — În conferența aliaților s'a ajuns la înțelegere deplină, că Germania trebuie să ia plata pentru fărădelegile făcute și persoanele responsabile — fără privire la rang — vor fi duse în fața judecății să primească pedeapsa meritată.

Londra. — Se anunță din isvor sigur, că conferința din Londra a decis, să pretindă dela Olanda extradarea fostului împărat, Wilhelm.

Berlin. — Procesul de descompunere a Germaniei continuă. Contribuie la desfacere în Germania de sud ura contra Prusilor, în Schleswig și Holstein agitația daneză.

Berlin. — În cercurile din Berlin se svonește, că Anglia va pretinde la conferința de pace, ca flota germană să fie internată, mai mulți ani, în țările aliate. Aceasta ar fi o măsură, ca Germania, ca putere militară să nu mai ajungă la vre-o importanță.

INFORMAȚIUNI.

O nouă mistificare a ziarului Világ. Ziarului Világ, Ieibjurnalul ministrului Jászai, i-s'a trimis din partea șefului justiției dr. Aurel Lazar următoarea telegramă:

Cu dr. Agoston Péter am avut, dimpreună cu dr. I. Ciordaș, o convorbire și un schimb de idei. Constat cu părere de rău, că despre aceasta, a noastră convorbire, a apărut în numărul de Vineri al ziarului dvoastră Világ, fără știrea și învoirea mea, un comunicat în care s'a publicat observări și afirmații, pe cari parte nu le-am făcut de loc, parte le-am fost făcut cu totul în alt înțeles. Rog ca în loc de desmintire detaliată să se publice depeșa aceasta.

Dr. A. Lazar.

— Atragem atențiunea publicului nostru, că în ziarele străine, îndeosebi în cele ungurești, apar mereu știri impuse conducătorilor noștri, cari știri nu corespund adevărului și au menirea să producă nedumeriri, desorientări și mistificări. Rugăm publicul ca aceste știri să le primească cu cea mai mare rezervă.

Imprumutul libertății ceho-slovac supra-semnat. Din Praga ne vine știrea, despre iminutul rezultat care l'a avut subscrierea imprumutului libertății. S'a făcut o emisiune de 500 milioane, iar răspunsul a fost că, poporul ceho-slovac a scris un miliard.

Cele trei stadii în pertractările de pace. Despre felul cum se pregătește conferința de pace, avem următoarele informații:

În zilele acestea se vor întruni delegații Angliei, Franței, Americii și Italiei în Trianon lângă Versailles. Conferința aceasta va dura până la începutul lui Ianuarie.

După ce se va aranja materialul programului principal, conferința hotărâtoare va avea apoi loc în Martie ori April, la care conferință vor participa aliații și reprezentanții țărilor noi formate. Germania și fosta Austro-Ungarie nu vor fi permise să participeze, ca motiv — și foarte bine — este că Germania n'are guvern responsabil iar fosta Austro-Ungarie a dispărut. Deciziunile vor fi luate pe baza principiilor lui Wilson.

La încheiere vor fi provocate puterile centrale se subscrie contractul de pace.

Gingășle nemțească. Nemții au ajuns în Oradea-Mare Duminecă dimineața. S'a și întâmplat o ciocnire. În gară a intrat un tren german plin de alimente, cari au fost puse imediat în vânzare. Orașul a cumpărat toate alimentele, dar mulțimea de oameni a încunjurat trenul vrând să împedecă predarea și să ia dansa vitele. Din cauza aceasta trenul a fost dus la gara din Őși, unde cliar atunci a intrat alt tren cu trupe germane. Aceștia au protestat contra vânzării alimentelor și au început să transporte alimentele în trenul lor. Oamenii dela oficiul de alimentate au vrut să împedecă violența aceasta, atunci majorul german a dat poruncă soldaților să ia arma și să se folosească de mitraliere. După ce gardiștii nu s'au retras nici acum, majorul a comandat să se dea salve, cari însă n'au rănit pe nimenea. S'a făcut raport comandantului gardei din Oradea-Mare, care a aplanat cu maiorul german accidentul. Nemții au rămas și cu marfa și cu banii.

E înzadar, lupul își înșchimbă părul nu însă și năravul.

Károlyi, ministrul ungar la Paris. La 17 Dec. st. n. se va începe în Versailles conferința preliminară a păcii, la care nu au drept de-a participa reprezentanții fostelor puteri centrale. Cu toate aceste, guvernul ungar, pentru a paraliza întrucâtva activitatea reprezentanților popoarelor nemaghiare din fosta monarhie, Károlyi în societatea lui Jászai, Diener-Dénes, Lovászi și alți politicieni, fără amânare vor merge la Paris, să informeze poporul francez încă la timp despre legitimitatea dorințelor și pretenziunilor Ungariei.

Direcțiunea căilor ferate anunță, că începând de Luni 9 Decembrie, se sistează trenurile următoare: Nr. 607 și 608 între Budapesta-Teluş; 2003 și 2008 între Arad-Tișoara. Pe

liniile laterale circulația se va face tot a doua, ori a treia zi.

In Sebeșul-săseșc. Garda română a capturat dela armata nemțească 31 vagoane cu muniție și 24 de vagoane de petrol.

„Legiunea română” este organul oficios al gardei militare române din Oravița și este redigiat de dl. dr. Mihai Gropșian.

Direcțiunea gimnaziului românesc din Blaj anunță amânarea vacanțelor până în 21 Ianuarie n.

Epidemia spaniolă — după părerea unui fiziolog german, nu e cauzată de bacili, ci de gazele veninoase, — întrebuințate pe câmpul războaielor ani de-a rândul, ca mijloace de luptă, — cari apoi s'au estins și au saturat în o măsură oarecare întreagă pătura de aier ce învește globul pământesc. Cazurile de boală spaniolă au în adevăr aspectul otrăvirilor cu *masse*. Oricât de îndrăzneță și aventuroasă ni s'ar părea teoria fiziologului, nu se poate chieama absurdă, dacă ne cugetăm câte milioane de m³ de gaze rărite, toate ceva mai grele decât aerul, au fost răspândite de vânturi în întreagă atmosfera. E deci probabil, căci și în starea de azi a lor foarte rarită sunt otrăvitoare.

Vulcanul Cracatoa în erupțiunea lui dela 1883 a aruncat în păturile mai nalte ale aerului atâta cenușă, și acest nor de cenușă fină s'a răpândit astfel în aer, încât trei ani după aceea, cerul în zori și amurguri semine fosforesca într'o lumină roșietică ne mai văzută. Această lumină neobicinuită a produs-o refractarea razelor prin pătura de cenușă. Acesta e un fapt dovedit științific, și se aseamănă cu teoria gazelor, care dacă se dovedește de adevărată, va arunca o lumină nouă asupra barbariilor împreunate cu războiul.

Nemții în Oradea-mare. Spre marea bucurie a oamenilor. Nemții mereu-mereu se îndepărtează. Acum au ajuns în Oradea-mare unde ar avea de gând să stea vre-o 4 săptămâni. Generalul Mackensen și suita sa au descălecat în reședința episcopului romano-catolic. Aici un ziarist maghiar a vorbit cu adjutantul generalului și l'a întrebat ce va fi dacă vor veni soldații români?

„Naș crede, să vină” — ar fi răspuns adjutantul ironic. Adecă — la înțeles — Românii nu vor îndrăzni să între în Oradea-mare, câtă vreme Nemții sunt acolo. Se vede că Neamțul a uitat de amarnica bătaie ce au mâncat-o la Focșani și Mărășești. Să-și aducă aminte numai, că marele lor general, Mackensen, acolo a fost redus la rolul de comandant de etape (Etappen Stations Kommandant) și atunci sigur nu-i va mai veni pofta să surădă.

Funcționari maghiari au depus jurământul de credință Consiliului Național Român. La primăria orașului Alba-Iulia ieri a. m. s'a săvârșit un act de-o însemnătate senzațională. Noul primar al orașului, numit de M. S. N. R., d. dr. Camil Velican, a convocat erji pe toți funcționarii orașului și le-a împărțit, că Marele Sfat Național Român în locul fostului primar, care și-a părăsit postul fără motiv, l-a denumit pe dsa de primar al orașului, în locul prim-căpitanului polițienesc deasemenea refugiat, pe dr. Rubin Patilja, iar de căpitan pe Ovidiu Gritta, fost funcționar la banca „Albina”. Primarul Velican a accentuat, că fiecare funcționar poate să rămână în oficiu, dacă se deobligă prin jurământ Marelui Sfat Național Român, că vor împlini toate ordinațiunile.

După acestea toți funcționarii au depus jurământul. Cei cari nu au știut românește, l-au spus în limba maghiară.

Organizarea inginerilor. În pragul marilor evenimente, cari sunt chemate a pune bazele noului stat român, Consiliul Tehnic Central Român convoacă Congresul tuturor inginerilor și oamenilor de specialitate tehnică (poștă, telegraf, comunicație, întreprinzători etc.) români din Transilvania, Ungaria și Bănat, pe ziua de Luni 16 Dec. n. la Sibiu. Congresul se va începe la 10 ore a. m. Participanții sunt rugați, întrucât se poate, să sosească încă Duminecă. Rugăm tot Românul să răspândească această convocare între inginerii și oamenii de specialitate tehnică, fiindcă noi nu avem toate adresele.

Rugăm participarea tuturor, căci în congresul acesta se vor pune bazele tuturor acțiunilor teh-

nice. — Pentru Consiliul Tehnic Central Român: Enea Grapini, I. Victor Vlad.

Rugăm toate ziarele românești să publice această convocare.

† Mihail Ganea. După doi ani de temniță, ca martir al națiunii, fiind în sfârșit pus pe picior liber, Mihail Ganea, paroh ortodox român, contabil la „Venețiana”, membru al tuturor corporațiilor naționale a încetat din viață în 2 Dec. n. în etate de 48 ani.

Licitate de cai se va ținea Luni înainte de amiază la 9 ore în cazarma cavaleriei Hadik, din Arad.

Panglică tricolor (și pentru revânzătorii) se află de vânzare la Librăria Concordia, Arad. stf. Deák Ferenc nr. 39.

Oficiale.

Dela șeful armatei și a siguranței publice.

Pentru toți locuitorii din părțile bănățene, ocupate de armata sârbească:

În urma unor incidente neplăcute, ivite între armata sârbească și populația din Bănat — am avut azi o întrevedere mai lungă cu comandantul armatei sârbești din cetatea Aradului.

D. locotenent-colonel Popovici mi-a spus, că armata sârbească ocupă părțile bănățene din incredințarea ententei și cu menirea de-a susține ordinea.

Conform lămuririlor primite sunt de încunjurat orice fel de întreprinderi, ce ar povoca neînțelegeri și mai ales agitațiile politice sunt strict oprite.

Steag național — nici românesc, nici unguresc, nici sârbesc — nu e îndreptățit nimenia a arbora pe edificii publice sau case private, — cocarda națională însă o poate purta oricine.

Am primit promisiunea că — pe lângă garanția mea personală — vor fi sistate internările pe acel teritoriu, care stă sub comanda Dsale.

În urma acestora provoc pe toți locuitorii de pe aceste teritorii, ocupate de armata sârbească — a se conforma acestor directive și rog pe toți să se poarte cu cea mai mare prevenire față de armata sârbească, care a venit aici din incredințarea antantei.

Arad, la 7 Decembrie 1918.

Dr. Ștefan C. Pop.

șeful armatei și a siguranței publice.

II. Toate gardele române sunt recercate, ca să trimită listele oficerilor, suboficerilor și soldaților cu observarea până când le sunt achitate soldele.

III. Preoții și învățătorii români sunt rugați să instruceze poporul și pe gardiști, ca să nu puste asupra automobilelor. S'au întâmplat că au puscat și asupra automobilelor române.

Comanda Gardei Naționale Române.

Aviz.

Comanda supremă a gardelor naționale române se mută cu ziua de azi la Sibiu. Intreagă corespondența cu comanda supremă are să fie adresată la Sibiu.

În Arad va fi de azi încolo numai comanda gardei comitatense arădane.

POSTA REDACTIEI.

Excelsior. — Mulțumim pentru raport și scuzați prelucrarea lui.

H. P. P. Praga. — Mulțumite. Cu dragoste deschidem coloanele.

P. D. Socodor. — E mai potrivită pentru un ziar popular. Încearcă acolo.

Editor responsabil: Aurel Rusu.
Redactor responsabil: Dr. Sever Miclea.

Prețul unui exemplar 30 fileri.